

קוֹנְטֵרַס

דֵי לְצָרוֹת

יְגַלֶּה עֲצוֹת וְהַדְרָכוֹת לְאָדָם, אֵיךְ לְהַפְטִיר מִכָּל צָרוֹתָיו,
וַיִּכְנִיס בּוֹ הַתְּחִיָּזְקוֹת עֲצוּמָה, אֵיךְ לְעַבֵּר עַל כָּל מָה שְׁעוֹבֵר
עָלָיו, וַיְהִי תָמִיד אֵיטֵן וְחִזַּק בְּדַעְתּוֹ, לְבָלִי לְהַתְרַחֵק
מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ.

*

בְּנוֹי וּמֵיֶסֶד עַל-פִּי דְבָרַי
רַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹרֵךְ הַגְּנוּז וְהַצָּפוֹן,
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרְנוּ וְרַבְּנוּ,
רַבֵּי נַחֲמָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ.

וְעַל-פִּי דְבָרַי תִּלְמִידוֹ, מוֹרְנוּ
הַקְּדוֹשׁ, אֹרֵךְ נַפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִיס לִי
רַבֵּי נֵתָן מְבַרְסֶלֶב, זְכוּתוֹ יִגַן עָלֵינוּ,

וּמִשְׁלֵב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נְבִיאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי חֻכְמֵינוּ
הַקְּדוֹשִׁים מְגַמְרָא וּמְדַרְשִׁים וְזוֹהַר הַקְּדוֹשׁ.

*

הוֹבָא לְדַפּוּס עַל-יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב
עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: הַצָּרוֹת
שְׁמִסְכְּבוֹת אֶת הָאָדָם הֵן הַגְּלוּת,
וְעַל-כֵּן צָרִיךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד לֹאמַר
דֵּי לַצָּרוֹת, וְעַל-יַדֵּי-זֶה יֵצֵא מִגְּלוּת
לְגֹאֲלָהּ. וְאֵל כָּל זֶה זוֹכִין עַל-יַדֵּי
תְּפִלָּה וּבִקְשָׁה, שְׂאָדָם יִרְגִיל אֶת
עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבַּרְךָ, וְלִסְפֹּר לְפָנָיו
יִתְבַּרְךָ אֶת כָּל אֲשֶׁר עִם לְבָבוֹ, שְׂאֵז
עַל-יַדֵּי רַבּוּי תְּפִלָּה וּבִקְשָׁה, יִזְכֶּה
לְזַכּוּךְ וְטָהָרֵת הַמַּחֲזִין, וְיִתְבַּטְּלוּ מִמֶּנּוּ
כָּל הַצָּרוֹת, וְיִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ נֶעֱם זִיו
שְׂכִינַת עִזּוֹ יִתְבַּרְךָ.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תעד)

קוֹנְטָרַס דֵּי לְצָרוֹת

.א.

צָרִיף שְׂתַדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, אֲשֶׁר עָקַר הַקְּלָלָה
בְּזֶה הָעוֹלָם — שֶׁהָאָדָם נַעֲשֶׂה מְקַלָּל, רַחֲמָנָא לְצַלָן,
הוּא רַק כְּשִׁמוּשֵׁךְ עֲצָמוֹ אֶל הַכְּפִירוֹת וְהָאֲפִיקוֹרְסוֹת,
וְעוֹקֵר אֶת עֲצָמוֹ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, שְׂאֵז מִתְחִילוֹת לַעֲבוֹר
עָלָיו כָּל מִינֵי צָרוֹת וּבְעֵינֹת, כִּי כְּשִׁאָדָם מְכַנִּיס בְּעֲצָמוֹ
אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְיִוָּדַע, אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאֹת
בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהוּא יִתְבָּרֵךְ מְחִיָּה, מְהִיָּה וּמְקַיִם
אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְהַכֹּל לְכֹל מִשְׁגָּח בְּהַשְׁגָּחָה
פְּרָטִית, וְאֵין אָדָם נוֹקֵף אֲצַבְעוֹ מִלְמַטָּה, אֶלֶּא אִם כֵּן
מְכַרִּיזִין עָלָיו מִלְמַעְלָה (חֲלִין ז:), וְאֵין אָדָם נוֹגֵעַ בְּמָה
שְׁמוּכֵן לְחִבְרוֹ, וְאֵין מְלָכוֹת נוֹגַעַת בְּמְלָכוֹת חֲבֵרְתָּהּ,
אֶפְלוֹ כְּמֵלֵא נִימָא (יִזְמָא לַח:), וְאֶפְלוֹ רִישׁ גְּרַגִּיתָא (זָה

שְׁמַמְנָה עַל הַבְּיּוֹבִים), מִן שְׁמִיא מִנּוּ לִיה (גַּם אוֹתוֹ
 מִמְּנִים מִן הַשָּׁמַיִם) (בְּרָכוֹת נח.), וּכְשִׁיּוֹדֵעַ דְּבַר זֶה, אֵז
 אִף פֶּעַם אֵינוֹ מִסְתַּבֵּךְ בְּצָרוֹת וּבְיִסּוּרִים, כִּי יוֹדֵעַ שֶׁהַכֹּל
 מִמְּנּוֹ יִתְבַּרֵךְ, וּבּוֹרַח רַק אֱלֹיו יִתְבַּרֵךְ, אַבָּל בְּרַגַע שֶׁהָאָדָם
 מִפְּרִיד אֶת עֲצָמוֹ מִיִּדְעוֹת אֱלוֹ, וְנִמְשָׁךְ לְדַעוֹת נִפְסְדוֹת
 — לְכַפִּירוֹת וּלְאַפְיִקוֹרְסוֹת, לְמִינּוֹת וּלְרַשָּׁעוֹת וְכוּ', אֵז
 דִּיִּקָּא מִסְתַּבֵּךְ בְּצָרוֹת, וּבְרַגַע שֶׁמִּסְתַּבֵּךְ בְּצָרוֹת, הוּא
 מִדְרִידֵר מְצָרָה לְצָרָה, עַד שֶׁמֶרַב צָרוֹת שְׁעוֹבְרוֹת עָלָיו,
 הוּא מִיאֵשׁ מִחַיִּיו, רַחֲמָנָא לְצַלָן, וְהוּלֵךְ מְמַרְמֵר בְּדַכָּאוֹן
 וּבְעֲצָבוֹן, וּמְרִים וּמְרוֹרִים לוֹ הַחַיִּים; לְזֹאת, אֶהוּבִי, בְּנֵי
 הַיִּקָּר, רֵאֵה לּוֹמֵר "דִּי לְצָרוֹת" שֶׁלֶךְ, וְתַתְּחִיל לְהַמְשִׁיךְ
 עַל עֲצָמֶךָ עֲרֵבוֹת, נְעִימוֹת, יְדִידוֹת, זִיו, חִיּוֹת אֱלֹקוֹתוֹ
 יִתְבַּרֵךְ, וְתִדַּע, שֶׁהוּא יִתְבַּרֵךְ מְנַהֵיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה
 פְּרֻטִית, וְתִרְגִּיל אֶת עֲצָמֶךָ לְדַבֵּר רַק עִמּוֹ יִתְבַּרֵךְ, כַּאֲשֶׁר
 יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ, הֵינּוּ שֶׁתִּלְךְ לְמָקוֹם פְּנוּי שְׂאִין שָׁם
 בְּנֵי-אָדָם, וְתַתְּחִיל לְהַשִּׁיחַ וּלְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבַּרֵךְ בְּשִׁפְתַי
 הָאֵם שֶׁלֶךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה
 לְאֵט לְאֵט תִּרְדָּנָה מִמֶּךָ כָּל הָאֲבָנִים הַכְּבֹדוֹת הַמְּנַחוֹת
 עַל לִבֶּךָ, וְיִתְחִיל לְהַמְשִׁיךְ עָלֶיךָ אוֹר נוֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, כִּי
 בְּרַגַע שֶׁהָאָדָם פּוֹנֵה אֱלֹיו יִתְבַּרֵךְ, וּמְכַנִּיס אֶת עֲצָמוֹ אֶל
 תּוֹךְ הָאָמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, וְיוֹדֵעַ בִּיִּדְעָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת,
 אֲשֶׁר אֵין בְּלַעַדָיו יִתְבַּרֵךְ כָּלֵל, בְּאוֹתוֹ רַגַע, הוּא נִפְטָר

מְכַל הַצָּרוֹת וּמְכַל הַבְּעִיּוֹת, כִּי כָּבֵד אֵינוֹ מְפַחַד מֵאֵף אֶחָד בְּעוֹלָם; וְעַל-כֵּן, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיִּקָּר, אָמַר "דִּי לְצָרוֹת" שְׁלָךְ, וְתַתְּחִיל לְבְרוּחַ אֵל הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְתַחֲזֹר אֵלָיו בְּתִשׁוּבָה אֲמִתִּית, כִּי הוּא יִתְבָּרַךְ מִחֲכָה לָךְ שֶׁתִּשׁוּב אֵלָיו, וּמִיָּד כְּשֶׁתִּשׁוּב בְּתִשׁוּבָה, וְתִרְגְּלִי אֶת עֲצֻמְךָ לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲזַ תִּרְאֶה אֵיךְ שֶׁתִּפְטָר מְכַל הַצָּרוֹת שְׁבַע עוֹלָם; נָא וְנָא, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיִּקָּר, שְׁמַע בְּקוֹלִי, וּתְקִים זֹאת, וְאֲזַ תִּרְאֶה אֵיךְ שֶׁכָּבֵד יִהְיֶה "דִּי לְצָרוֹת" שְׁלָךְ.

ב.

צְרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיִּקָּר! אִם אַתָּה רוֹצֶה שְׁיִהְיֶה כָּבֵד "דִּי לְצָרוֹת" שְׁלָךְ, תִּשְׁתַּדַּל בְּכָל מִינֵי אֲפָנִים לְהִיּוֹת בְּשָׁלוֹם עִם כָּל בְּרִיָּה שְׁבַע עוֹלָם, הֵן עִם עֲצֻמְךָ — שֶׁתִּשְׁלִים עִם גּוֹרְלֶךָ, וְהֵן עִם אֲשֶׁתְּךָ וְיִלְדֶיךָ — שֶׁתִּשְׁלִים עִמָּהֶם, וְאֵל תִּסְתַּכַּל עַל הָעוֹלוֹת וְהָרַע שֶׁעָשׂוֹ לָךְ, וְהֵן עִם אַחֲרִים — שֶׁתִּשְׁלִים עִמָּהֶם, וְתִדוֹן אוֹתָם לְכַף זְכוּת, וְאֵל תִּסְתַּכַּל עַל הָרַע שֶׁעָשׂוֹ לָךְ, כִּי "דִּי לְצָרוֹת" וְהַפְּסָקָתָם תְּלוּי רַק בְּמִדַּת הַשָּׁלוֹם — כִּפִּי שֶׁהָאָדָם מִרְגִּיל אֶת עֲצֻמוֹ לְחִיּוֹת עִם כָּל אֶחָד בְּשָׁלוֹם, וְדָן אוֹתוֹ לְכַף זְכוּת, עַל-יְדֵי-זֶה נִפְסָקוֹת מִמֶּנּוּ כָּל הַצָּרוֹת, כִּי לְהַפּוֹךְ — כָּל הַצָּרוֹת שְׁבַע עוֹלָם נִמְשָׁכוֹת

לְאָדָם רַק עַל-יְדֵי הַמַּחֲלָקָת וְהַמְרִיבוֹת, שֶׁהוּא רַב עִם
 עֲצָמוֹ, וְאִינוּ יָכוֹל לְהַשְׁלִים עִם מַצְבוֹ וְעִם מַה שֶׁעוֹבֵר
 עָלָיו, וְכֵן רַב עִם אֲשֶׁתּוֹ וְעִם יְלָדָיו, וְתָמִיד יֵשׁ לוֹ כָּל
 מִיָּנִי טְעָנוֹת וּמַעֲנוֹת עֲלֵיהֶם, וְאִינוּ דָן אוֹתָם לְכַף זְכוּת,
 וּבֵיתוֹ נִהְפֵךְ לְבֵית רִיב וּמַחֲלָקָת, וְכֵן עִם כָּל אָדָם הוּא
 רַב וּמַתְקוּטֵט, עַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁכוֹת עָלָיו כָּל הַצָּרוֹת, כִּי
 הַצָּרוֹת נִמְשָׁכוֹת לְאָדָם רַק עַל-יְדֵי הַמַּחֲלָקָת וְהַמְרִיבוֹת;
 לְזֹאת, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר! אִם אַתָּה רוֹצֵה לִזְמַר "דֵּי
 לְצָרוֹת" שְׁלֶךְ, רֵאֵה לְהֵיוֹת בְּשָׁלוֹם עִם כָּל אֶחָד וְאֶחָד,
 וְתַשְׁלִים עִם עֲצָמְךָ, עִם אֲשֶׁתְּךָ וְיְלָדֶיךָ וְעִם זֻלָּתְךָ,
 וְאִז תִּרְאֶה אֵיךְ שֶׁתִּפְטָר מִכָּל צָרוֹתֶיךָ, וְתַחֲיֶה חַיִּים
 עֲרִבִים וּמַתְקִים, כִּי אֵין לָךְ עוֹד בְּרָכָה כְּמוֹ הַשָּׁלוֹם,
 וְאַף שְׁבִנֵי-אָדָם מְסֻדְרִים אוֹתְךָ, וְכֵן אֲשֶׁתְּךָ וְיְלָדֶיךָ, אַתָּה
 רֵאֵה לְהַמְשִׁיךְ לִילְךָ בְּדַרְךְ הַשָּׁלוֹם, וְתָמִיד תִּזְכֹּר, כִּי שְׁמוֹ
 שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא — שָׁלוֹם (שְׁבַת י"ב), וְעַל-יְדֵי
 שְׁאַתָּה תַּהֲיֶה אִישׁ שָׁלוֹם, וְתַחֲזִיק בְּשָׁלוֹם, תַּהֲיֶה דְבוּק
 בְּחַי הַחַיִּים, וְלֹא תִפְחַד מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַע-עוֹלָם, וְתִפְטָר
 מִכָּל צָרוֹתֶיךָ; אֲשֶׁרִי מִי שֶׁשָּׂם שָׁלוֹם לְדַרְכּוֹ, וְאִז אוֹמֵר
 "דֵּי לְצָרוֹת" שְׁלוֹ, וְנִפְטָר מִכָּל רַע, וְנִמְשַׁכֵּת עָלָיו בְּרָכָה,
 יִשׁוּעָה וְהַצְּלָחָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדָיו.

ג.

אַהובי, בְּנֵי הַיָּקָר, רְאֵה לְהַשְׁתַּדֵּל לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי
 פְּעֻלוֹת שְׂבָעוֹלָם, לְהִיּוֹת שֶׁשׁ, שְׂמִיחַ וְעֲלִיז, וְתִרְקַד
 וְתִשְׁמַע כְּלֵי זָמֶר בְּכָל יוֹם, וְתִנְגֵּן לַעֲצָמָךְ נְגוּנִים שֶׁל
 שְׂמִיחָה, וְכֵן תִּשְׁתַּדֵּל לְשִׂמְחַ אַחֲרִים, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה
 "די לצרות" שְׁלֶךְ, כִּי כָּל הַצָּרוֹת שְׂעוּבָרוֹת עַל הָאָדָם,
 הֵן רַק מַחֲמַת עֲצָבוֹת, מָרָה שְׁחוּרָה וְדַכְאוֹן, שְׂמִמְשִׁיף
 עַל עֲצָמוֹ, כִּי זֶה עָקֵר הַצָּרָה בְּכָל הַצָּרוֹת — שֶׁהָאָדָם
 נוֹפֵל בְּעֲצָבוֹת וּבְמִרְרוֹת, וְאִינוֹ יָכוֹל לָבוֹא לְשִׂמְחָה
 אֲמִתִּית, וְעַל-כֵּן מִי שְׂרוּצָה לֹאמֹר "די לצרות" שְׁלוֹ,
 שִׁישְׁתַּדֵּל בְּכָל מִינֵי אָפְנִים שְׂבָעוֹלָם לְהִיּוֹת אִף שְׂמִיחַ
 תָּמִיד, וַיַּעֲשֶׂה כָּל מִינֵי פְּעֻלוֹת שְׂבָעוֹלָם לְהִיּוֹת שְׂמִיחַ,
 אֲפִלוּ עַל-יְדֵי מִלְּתָא דְשִׁטוּתָא וּמִלְּתָא דְבְּדִיחוּתָא (עֵין
 לְקוּטִי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן כד), הָעָקֵר שִׁיְהִיָּה שְׂמִיחַ,
 כִּי הַשְׂמִיחָה מִרְחֶקֶת מֵהָאָדָם אֶת הַצָּרוֹת שְׁלוֹ, וְאִם
 הָיוּ בְּנֵי-אָדָם יוֹדְעִים אֶת מַעֲלַת הַשְּׂשׂוֹן וְהַשְׂמִיחָה —
 שֶׁהָאָדָם שְׂמִיחַ וְצוֹחֵק מֵהַכֹּל, וְעַל-יְדֵי-זֶה מִתְבַּטְּלוֹת
 כָּל הַצָּרוֹת שְׁלוֹ, אֲזַי כָּלֵם הָיוּ שְׂשׂוֹיִם וְשְׂמִיחִים, רוֹקְדִים
 וּמְנַגְּנִים לַעֲצָמָם נְגוּנִים שֶׁל שְׂמִיחָה, אִף מַחֲמַת שְׂאִין
 בְּנֵי-אָדָם יוֹדְעִים זֹאת, וְדִרְךָ בְּנֵי-הָאָדָם לְהַמְשִׁיךְ תָּמִיד
 אֶל הָעֲצָבוֹת וְהַמִּרְרוֹת, עַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁכוֹת עֲלֵיהֶם
 צָרוֹת רַבּוֹת, וְהֵם תָּמִיד בְּדַכְאוֹן וּבְעֲצָבוֹן, וַיֵּשׁ לָהֶם כָּל

מיני תרוצים והצדקות, למה הם בעצבות ובמרירות, מאחר שעוברים עליהם כל-כף הרבה משברים וגלים, עניות ודחקות ומחלות, וסובלים מה שסובלים, פי הבעל-דבר עושה את שלו — להכניס באדם מרירות ועצבות, ונותן לו כל מיני הצדקות שיהיה בעצבות, ובשביל זה סובלים כל-כף הרבה צרות, אבל ברגע שאדם מתחיל לשמח, אז נעשה "די לצרות" שלו; על-כן ראה, אהובי, בני היקר, רק לשמח, ותשמע כלי זמר ונגונים של שמחה, ועליך לדעת, כי עקר השמחה היא הדבקות בו יתברך, ובזה שהאדם מכניס בדעתו אמתת מציאותו יתברך, ויודע שהוא יתברך מחיה, מהיה ומקיים את כל הבריאה כלה, והכל לכל אלקות גמור הוא, ומרגיל את עצמו להסתפל על העולם בעינים פקוחות, ומסתפל על פנימיות כל דבר, הינו על החיות אלקות המחיה, מהיה ומקיים את הדבר הזה, אז דיקא יהיה שש, שמח ועליו, ויפטר מכל צרותיו; אשרי מי ששמח תמיד, שאז יאמר "די לצרות" שלו, ויגאל מכל צרותיו; וזכר כולל גדול זה, אהובי, בני, ואל יהיו דברים אלו קלים בעיניך, כי תצטרך את זה לימים הבאים, כי ימי חיינו הבל, ושנותינו מרמה, והנה אנחנו כאן, והנה כבר נהיה שם, ועל-כן חבל מאד לבלות את הימים והלילות, השבועות, החודשים והשנים שיש

לנו בזה העולם במרירות, בעצבות ובדכאון, אשר על-ידי-זה ממשיכים על עצמנו צרות ויסורים מרורים, לזאת שמע בקולי, ותעשה כל מיני פעולות שבִּעוֹלָם להיות שש ושמת, ואז דיקא תאמר "די לצרות" שלך, ותשתעשע בשעשוע עולם הבא.

ד.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, שכל הצרות והיסורים שהאדם סובל, הם רק מחמת בטול תורה, כי מי שמבטל תורה, הקדוש-ברוך-הוא מביא עליו יסורים מכערין, ועוברים אותו (ברכות ה.); ועל-כן אם אתה רוצה לומר "די לצרות" שלך, ראה לברח אל התורה הקדושה, ותרגיל את עצמך ללמוד את התורה הקדושה, אשר אין לה עוד טוב, ואין לה עוד נעם כמו למוד התורה הקדושה בתמימות ובפשיטות גמורה — שתרגיל את עצמך ללמוד בכל יום: מקרא, משנה, גמרא, מדרש, הלכה ואגדה, ואמרו חכמינו הקדושים (ירושלמי, ראש השנה, פרק ד', הלכה ח'): בין שקבלתם עליכם על תורה, מעלה אני עליכם כאלו לא חטאתם מימכם; וכל היסורים והצרות יבדלו ממך, כי אצלו יתברך מאד מאד חשובה התורה, וכל העוסק בתורה, אינו צריך — לא חטאת ולא

עולה ולא מנחה ולא אשם (מנחות קי.), ואין לה בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה, ומי שעוסק בתלמוד תורה, הרי זה מתעלה (אבות ו); ואם היו בני-אדם יודעים מעלת למוד התורה, שאפלו אדם לומד בתמימות ובפשיטות, ואומר את התבות של מקרא, משנה, גמרא, מדרש, הלכה ואגדה, ואיך שזה מבטל את כל צרותיו, אז היו רגילים ללמד תורה בכל יום ויום, כי אפלו אחד שישב ועוסק בתורה, שכנה עמו (ברכות ו.); ועל-כן, אהובי, בני היקר, אם אתה רוצה לומר די לצרותיך, הרגל את עצמך ללמד בכל יום את התורה הקדושה, ותעשה לעצמך קביעות עצומה לקרא בכל יום במקרא, במשנה, בגמרא, במדרש, בהלכה ובאגדה בחשק חדש, ותקף-ומיד כשפתכניס את עצמך לתוך התורה, על-ידי-זה תפטר מכל הצרות, ואמרו חכמינו הקדושים: פיון שקרא אדם תורה, נביאים וכתובים, ושנה מדרש, הלכות ואגדות, ושנה הגמרא, ושנה הפלפול לשמה, מיד רוח-הקדש שורה עליו (עין תנא דבי אליהו, זוטא, פרק א'); כי התורה משמרתו מכל רע בנערותו, ונותנת לו אחרית ותקוה בזקנותו (קדושין פב.), וככל שהאדם בורח יותר אל התורה הקדושה, על-ידי-זה הוא אומר "די לצרות" שלו, ואם היו בני-אדם יודעים מעלת

למוד התורה, ואיך שְׁהִיא נֹתֶנֶת לְאָדָם חַיִּים בְּעוֹלָם
הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, הָיוּ עוֹסְקִים בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה
בְּכָל יוֹם, וְהָיוּ רְגִילִים לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם כַּמָּה פְּרָקִים
וְכַמָּה דְּפִים בְּמִקְרָא, בְּמִשְׁנָה, בְּגִמְרָא, בְּמִדְרָשׁ, בְּהִלְכָה
וּבִאֲגָדָה, וְלֹא הָיוּ מִתְיַאֲשִׁים כָּלֵל, כִּי הַתּוֹרָה מְבִטֶלֶת אֶת
הָעֲנִי, הַצָּרוֹת וְהִיסוּרִים מֵהָאָדָם, וּמִמְשַׁכֵּת עָלָיו יְשׁוּעוֹת
רַבּוֹת; עַל-כֵּן רָאָה, אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר, לֹא לְהִיּוֹת בְּטָלָן,
רַק תִּבְרַח אֶל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, וְאָמְרוּ
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (יְרוּשָׁלַיִם, בְּרִכּוֹת, פְּרָק ט', הִלְכָה ה'):
מֵה הַתִּינּוֹק הַזֶּה צָרִיךְ לִינּוֹק בְּכָל שְׁעָה שְׁפִיּוּם, כִּף כָּל
אָדָם שְׁפִישְׂרָאֵל צָרִיךְ לִיגַע בַּתּוֹרָה בְּכָל שְׁעוֹת שְׁפִיּוּם,
וּכְמוֹ שֶׁהַתִּינּוֹק — עָקֵר חַיּוּתוֹ הוּא הַיְנִיקָה מִשְׂדֵי אִמּוֹ,
כְּמוֹ-כֵן צָרִיךְ כָּל אָדָם בְּיִשְׂרָאֵל לְהִרְגִישׁ, שֶׁעָקֵר חַיּוּתוֹ
הוּא עַל-יְדֵי שְׁלוּמֵד תּוֹרָה, וְזֶה צָרִיךְ לְהִיּוֹת אֶצְלוֹ תָמִיד
חֲדָשׁ, כְּמֵאֲמָרָם, זְכָרוֹנָם לְבָרְכָה (עֲרוּבִין נד): מָה אֵילָה
רַחֲמָה צָר, וְחֻבִּיבָה עַל בּוֹעֲלָה כָּל שְׁעָה וְשְׁעָה כְּשֶׁעָה
רֵאשׁוֹנָה, אִף דְּבָרֵי תּוֹרָה חֻבִּיבִין עַל לּוּמְדִיהֶן בְּכָל
שְׁעָה וְשְׁעָה כְּשֶׁעָה רֵאשׁוֹנָה; כִּי מִי שֶׁמְרַגֵּיל אֶת עַצְמוֹ
לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם בְּחֻשֶׁק חֲדָשׁ, עַל-יְדֵי-זֶה מְבִטֵּל אֶת כָּל
הַצָּרוֹת מִמֶּנּוּ, וּמְרַגֵּישׁ חַיִּים חֲדָשִׁים בְּכָל יוֹם, וְאָמְרוּ
(בְּרִכּוֹת סג): חֻבִּיבָה תּוֹרָה עַל לּוּמְדִיהָ בְּכָל יוֹם וַיּוֹם
כִּיּוֹם שֶׁנִּתְּנָה מֵהָרַם סִינַי; וְעַל-כֵּן, אֶהוּבִי, בְּנֵי תַעֲשֶׂה

לְעֶצְמָךְ חֵק קְבוּעַ לְקֹרָא בְּכָל יוֹם בְּמִקְרָא, בְּמִשְׁנָה,
בְּגִמְרָא, בְּמִדְרָשׁ, בְּהִלְכָה וּבִאגְדָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה תֵאמַר
"די לצרות" שְׁלֵךְ.

ה.

צְרִיף שְׂתַדַּע, אַהוּבִי, בְּנֵי הַיְקָר, אֲשֶׁר אֵין לָךְ עוֹד
דְּבַר שְׂמִגְרֵשׁ אֶת הַצְרוֹת וְהִיסוּרִים שֶׁל הָאָדָם כְּמוֹ מִדַּת
הַחֶסֶד, כִּי מִי שְׂמִרְגִיל אֶת עֲצָמוֹ לַעֲשׂוֹת חֶסֶד עִם זְלָתוֹ,
אֲזִי אוֹמֵר "די לצרות" שְׁלוֹ, כִּי עַקֵּר הַצְרוֹת שְׁנַמְשָׁכוֹת
לְאָדָם הֵן רַק כְּשֶׁאֵינּוּ רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְחֶסֶד עִם
זְלָתוֹ, וְעַל־כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים, שְׂאֵפְלוּ כְּשֶׁאָדָם
חָטָא בְּמָה שְׂחָטָא, בְּזַבַּח וּבְמִנְחָה אֵינּוּ מִתְכַּפֵּר, אֲבָל
בְּתוֹרָה וּבְגִמְלֵלוֹת חֲסָדִים מִתְכַּפֵּר (ראש השנה יח:), כִּי
מַעֲלַת הַתּוֹרָה וּגְמִילוֹת חֲסָדִים, אֵין לְתָאֵר וְאֵין לְשַׁעַר
כָּלֵל, כִּי אֲצִלוּ יְתִבְרֵךְ מְאֹד חָשׁוּב כְּשֶׁאָדָם לוֹמֵד תּוֹרָה
וְעוֹסֵק בְּגִמְלֵלוֹת חֲסָדִים, וְאָמְרוּ (ירוּשְׁלָמִי, פֶּאֶה פָּרָק א'):
"תִּתְאַרִיכוּ יָמִים" (דְּבָרִים לב, מז) — זֶה גְּמִילוֹת חֲסָדִים;
בְּזֶה שְׂאָדָם גּוֹמֵל חֶסֶד עִם זְלָתוֹ, הוּא מְאַרִיף יָמִים,
וּמְרַגֵּישׁ עֲרֻבוֹת, נְעִימוֹת, יְדִידוֹת, זִיו, חֵיוֹת אֱלֻקוֹתוֹ
יְתִבְרֵךְ עוֹד בְּזֶה הָעוֹלָם, וְאָמְרוּ (ירוּשְׁלָמִי, תַעֲנִית, פָּרָק
ד', הִלְכָה ב'): "וּבְצֵל יְדֵי כְּסִיתִיךָ" (ישעיה נא, טז), זֶה
גְּמִילוֹת חֲסָדִים, שְׂכָל הָעוֹסֵק בְּגִמְלֵלוֹת חֲסָדִים, זוֹכֵה

לישב בצלו של הקדוש-ברוך-הוא; ועל-כן אם אתה רוצה לומר די לצרותיך, ראה לעסק בחסד עם זלתיך, וככל שתעשה יותר חסד עם זלתיך, ימשך עליך חסד מהקדוש-ברוך-הוא, כי במדה שאדם מודד, בזה מודדין לו (סוטה ח.), ועל-ידי-זה תאמר די לצרותיך; ואמר הקדוש-ברוך-הוא: חביב עלי חסד שאתם גומלים זה לזה ככל הזבח שזבח שלמה לפני (עין ילקוט הושע, רמז תקכ"ב); ולכן, בני, תשתדל לעשות תמיד צדקה וחסד עם זלתיך, ועל-ידי-זה תתבטלנה ממך כל הצרות, כמאמרם, זכרונם לברכה (שומר טוב, תהלים טז): אם ראית אדם שמתעסק בתורה ובגמילות חסדים, עתיד הוא לזכות לעטרת שיבה כמו אברהם אבינו; אשרי המצית, ויגיע לכל טוב אמתי ונצחי.

ו.

ראה, אהובי, בני היקר, לחזק את עצמך בכל מיני אפנים שבעולם, ואל תניח בעצמך חלישות הדעת כרגע, כי כל הצרות והיסורים שנמשכים לאדם, הם רק כשנופל לקטנות הדעת, ונחלשת דעתו מכל מה שמסבב אותו, ועל-כן ראה להשתדל להרחיב דעתך, ותכף-ומיד פשתהיה לך הרחבת הדעת תאמר "די לצרות" שלך; וצריך לעבד על עצמו מאד מאד לזכות

לְהַגִּיעַ לְגִדְלוֹת הַדַּעַת וּלְגִדְלוֹת הַמַּחֲיִן, שְׁלֵא יְהִיָּה קִמְצָן וְכֹלִי, רַק יִתְנַהֵג בְּהִרְחָבָה גְּדוּלָּה, וְזֶה יוֹצִיא אוֹתוֹ מִכָּל הַצָּרוֹת וְהַצְמָצוּמִים שְׁמִסְבָּכִים אוֹתוֹ; אֲשֶׁרֵי מִי שְׁמַרְחִיב אֶת דַּעְתּוֹ, וְהוּא וְתָרֵן עַל כָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, שָׂאז יֵאמֵר "דֵּי לְצָרוֹת" שְׁלוֹ, וְיִמְשָׁכוּ עָלָיו יְשׁוּעוֹת וְהִרְחַבּוֹת גְּדוּלוֹת; אֲשֶׁרֵי לוֹ בְּזֶה וּבְכָא !

.ז

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אָהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, שְׁכָל הַצָּרוֹת שְׁעוֹבֵרוֹת עַל הָאָדָם, הֵן רַק מַחְמַת כַּח הַמְדָמָה, שְׁמַדְמָה לְעִצְמוֹ דְּמִיוֹנוֹת כְּאֵלוֹ, שְׁכָל אֶחָד רוֹצֶה לְעֲשׂוֹת לוֹ רָעָה, וּכְאֵלוֹ כָּל אֶחָד רוֹצֶה לְהַקְנִיטוֹ וּלְהַשְׁפִּילוֹ, לְרַחֲקוֹ וּלְגַרְשׁוֹ, וּבְאִמַּת זֶה בָּא לְאָדָם מַחְמַת קִטְנוּת הַדַּעַת, כִּי מִי שֵׁישׁ לוֹ גְּדְלוֹת הַדַּעַת וְהַמַּחֲיִן, וּמֵאִיר לוֹ שְׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵג אֶת עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, וְהוּא יִתְבַּרֵךְ מְחִיָּה, מְהוּיָה וּמְקִיָּים אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, הוּא אֵינוֹ מְפַחַד מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֵוֹלָם, וְאֵינוֹ צָרִיךְ שׁוּם תְּשׁוּמַת-לֵב מִבְּנֵי-אָדָם, וְאֵזִי אֵינן לוֹ צָרוֹת; וְעַל-כֵּן, אָהוּבִי, בְּנֵי, רְאֵה לוֹמֵר "דֵּי לְצָרוֹת" שְׁלָךְ, וְתַצְא מִהַדְּמִיוֹנוֹת שְׁלָךְ, שְׁאַתָּה מְדָמָה לְעִצְמָךְ כְּאֵלוֹ כָּל אֶחָד רוֹצֶה לְעַקֵּר אוֹתְךָ וְכוּ', אוֹ לְשַׁבֵּר אוֹתְךָ וְכוּ', אוֹ לְנַקֵּם בְּךָ וְכוּ', אוֹ לְרַדֵּף אוֹתְךָ וְכוּ', כִּי כָּל אֵלוֹ הַדְּמִיוֹנוֹת הֵם

מחלת עצבים, ואם אַתָּה רוֹצֵה לְהוֹשֵׁעַ וּלְצַאת מִצָּרְתְּךָ,
 רֵאֵה לְצַאת מִכָּל מִינֵי הַדְּמִיוֹנוֹת שְׂאֵתָה מְדַמָּה בְּדַעְתְּךָ,
 וְאִזְ דִּיקָא תֹאמֵר "דֵּי לְצָרוֹת" שְׁלָךְ.

ח.

אַהוּבֵי, בְּנֵי הַיְקָר, תִּדַע שְׁכָל הַצָּרוֹת שְׁעוֹבְרוֹת
 עֲלֶיךָ, הֵן רַק מַחֲמַת שְׂאֵתָה מְרַחֵיק עֲצָמְךָ מִבְּנֵי-אָדָם,
 כִּי אִם הֵייתָ מְעָרֵב עִם בְּנֵי-אָדָם, וּמְדַבֵּר עִמָּהֶם, וּמְשִׁיחַ
 וּמְסַפֵּר לָהֶם, לֹא הֵייתָ נוֹפֵל לְדַכְאוֹן וּלְעֲצָבוֹן, שְׁהֵם
 מַחֲלֵת הָעֲצָבִים, כִּי מִי שְׁמַרְחִיק עֲצָמוֹ מִבְּנֵי-אָדָם,
 וְהוֹלֵךְ בְּבְדִידוּת, וְאֵינוֹ רוֹצֵה לְדַבֵּר עִם שׁוֹם בְּרִיָּה, זֶה
 סִימָן שֶׁל שְׁגָעוֹן וְשִׁטוּת, וְזֶה מְבִיא עַל הָאָדָם כָּל מִינֵי
 צָרוֹת וְיִסוּרִים, שְׁמַתִּיֶסר מִמֶּנּוּ מְעֲצָמוֹ; וְעַל-כֵּן רֵאֵה,
 אַהוּבֵי, בְּנֵי הַיְקָר, לֹאמֵר דֵּי לְצָרוֹתֶיךָ, וְתִתְחִיל לְדַבֵּר
 עִם בְּנֵי-אָדָם, וְתִתְעַרֵב עִמָּהֶם, כִּי הַדְּבוּר יֵשׁ לוֹ כַּח
 גְּדוֹל, וּכְשֶׁאָדָם מְרַגֵּיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִם בְּנֵי-אָדָם
 דְּבוּרֵי אֱמוּנָה וְהַשְׁגָּחָה פְּרָטִית, וּמְחַזֵּק אוֹתָם, אֲפִלוּ
 שְׂיֵהֶיָה בְּמַצָּבִים הַכִּי גְרוּעִים, בְּזֶה שֶׁהוּא מְדַבֵּר עִם
 אַחֲרִים, בְּזֶה הוּא יוֹצֵא מִצָּרוֹתָיו; וְעַל-כֵּן, אַהוּבֵי, בְּנֵי,
 אָמֹר "דֵּי לְצָרוֹת" שְׁלָךְ, וְתִתְחִיל לְדַבֵּר עִם בְּנֵי-אָדָם,
 וְתִשְׁיַח וְתִסְפֹּר לְפָנֵיהֶם דְּבוּרֵי אֱמוּנָה וְהַתְחַזְּקוֹת, וְתִתְחַזֵּק
 וְתִשְׁמַח אֶת לְבָבְךָ הַנִּשְׁבֵּר, וּבְזֶה תִּהְיֶה גַם לְךָ תִּקְוָה

לתקן את שברון לבך, כי כשָׁאָדָם מְדַבֵּר עִם אַחֲרִים, נַעֲשֶׂה אֹר יֶשֶׁר וְאֹר חֹזֵר, שְׂבֻזָּה שֶׁהוּא מְעוֹרֵר אַחֲרִים, הַדְּבוּרִים נִשְׁלָכִים בַּחֲזָרָה אֵלָיו, וְהוּא גַם-כֵּן נִהְיֶה מְדַבְּרֵי; לְזֹאת רְאֵה, אֶהְיֶיךָ, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְדַבֵּר עִם בְּנֵי-אָדָם דְּבוּרֵי שְׂמֻחָה וְהִתְחַזְּקוּת, וְעַל-יַדֵּי-זֶה גַם אַתָּה תִּהְיֶה שְׂמֵחַ, וְתִחַזַּק אֶת עַצְמְךָ.

ט.

אֶהְיֶיךָ, בְּנֵי הַיֶּקֶר! לָמָּה לָךְ לְלַכֵּת בְּמַרְרֵי, בְּעַצְבוֹת וּבְדַכְּאוֹן? לָמָּה לָךְ לְהַצְטַעַר עַל עוֹלָם שְׂאִינוֹ שְׂלָךְ? הֲלֹא בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ תִּבְלֶה אֶת יְמֶיךָ בְּשׂוּה — בְּרִצּוֹנְךָ וְשָׂלָא בְּרִצּוֹנְךָ, מְדוּעַ לֹא תִרְאֶה, שְׂיַעֲבֹר לָךְ הַיּוֹם בְּשְׂמֻחָה, בְּשִׂירִים וּבְנִגּוּנִים, מְדוּעַ לָךְ לְהִתְיַסֵּר בְּיַסוּרִים וּבְמַכְאוֹבִים לְשׂוּא, עַל-יַדֵּי עַצְבוֹת וּמַרְרֵי שְׂאֵתָה מִתְמַרֵּר בְּעַצְמְךָ, רְאֵה לְדַבֵּר עִם אַחֲרִים דְּבוּרִים שֶׁל שְׂמֻחָה וְהִתְחַזְּקוּת, וְעַל-יַדֵּי-זֶה תִּשְׂמַח גַם אֶת עַצְמְךָ, וְתֹאמֶר "דֵּי לְצָרוֹת" שְׂלָךְ; וּזְכוֹר דְּבָרִים אֱלוֹ, כִּי הֵם יְסוּד גְּדוֹל בְּחַיִּים, וְכָל אֱלוֹ שְׂנִשְׁתַּגְּעוּ, רַחֲמָנָא לְצַלְן, וְנִפְלוּ בְּפַח יְקוּשׁ, הַכֹּל מִפְּנֵי שְׂלָא רְצוּ לְקַחֵת אֶת עַצְמָם בְּיַדֵּיהֶם, כִּי כְּשָׁאָדָם לֹקַח אֶת עַצְמוֹ בְּיַדֵּיו, וְאוֹמֵר: "דֵּי לְצָרוֹת" שְׂלוֹ, וּמִתְחִיל לְדַבֵּר עִם זֵלְתוֹ, וּמִתְחַזֵּק וּמֵאֲמֵץ אוֹתוֹ, וְיוֹצֵא מִתּוֹךְ עַצְמוֹ, עַל-יַדֵּי-זֶה

נגאל מכל צרותיו; לזאת, אהובי, בני היקר, ראה
 להכניס את דברי אלה בלבך, ואז תשתנה לגמרי,
 ויתרחב לך ברוחניות וכגשמיות, ואם תצית אותי בזה
 לא תתחרט — לא בזה ולא בבא, כי תזכה לירש את
 העולם הבא בעולם הזה; אשרי מי ששמח תמיד, שאז
 יירש את העולם הזה והעולם הבא גם יחד; אשרי לו!

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!

מי שיש לו אמונה – חייו חיים, והוא מבקש
ימי חייו בטוב תמיד, כי פשהולך לו כראוי
ויש לו טוב, בודאי טוב לו, ואפלו פשאינו כף
(דהינו שאין מתנהג לו כסדר, ויש לו יסורין,
חס ושלום), גם-כן טוב, כי הוא בטוח שאף-
על-פי-כן השם יתברך ירחם עליו להבא ויטיב
אחריתו, כי מאחר שהכל מאתו יתברך, בודאי
הכל לטובה, אבל מי שאין לו אמונה, חס ושלום,
חייו אינם חיים כלל, כי תכף כשעובר עליו איזה
רעה, שוב אין לו שום חיות, כי אין לו במה
לנחם עצמו כלל, מאחר שאין לו אמונה כלל,
ואין לו שום חיות ושום טוב, מאחר שהולך בלי
השם יתברך ובלי השגחה, רחמנא לצלן, אבל
על-ידי אמונה, מה טוב ויפה החיות שלו כנ"ל.
(שיחות-ה"ר"ן, סימן נג)